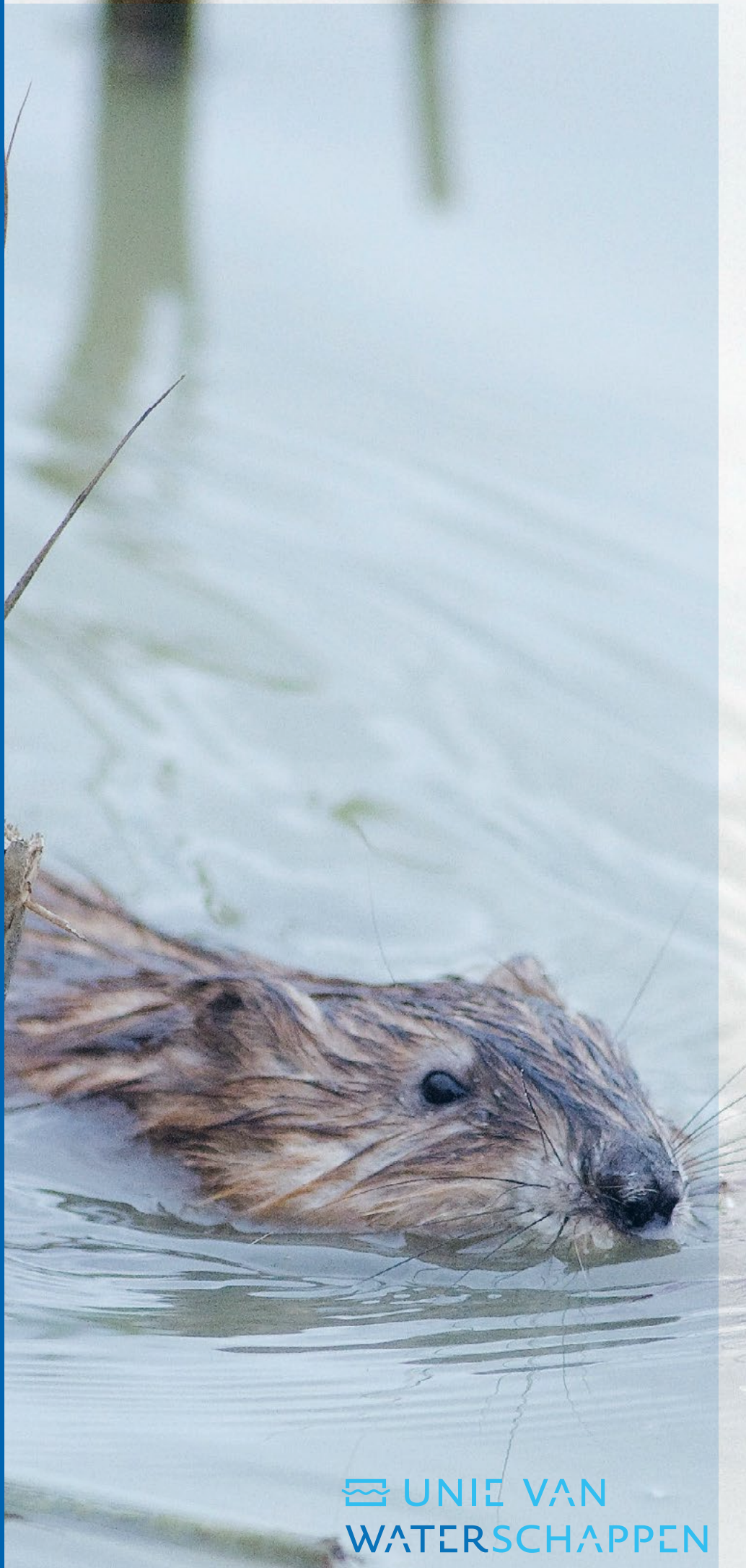

~~~~~

Muskusratten & beverratten

Jaarverslag 2023

Toename Muskusratvangsten in 2023

In 2023 zijn er in totaal 51.043 muskusratten gevangen.

Dat is een stijging van 5 procent ten opzichte van 2022.

Hoe staat het met de muskusrat

Gevaarlijk voor dijken en oevers

Muskusratten horen van oudsher niet in Nederland thuis. Het dier heeft bij ons geen natuurlijke vijanden en is door menselijk handelen hier beland. Muskusratten zijn schadelijk voor onze dijken en de biodiversiteit. Waterschappen hebben de wettelijke taak om de waterstaatswerken te behoeden voor graverij door muskusratten om daarmee te zorgen dat we droge voeten houden. Hiervoor is het nodig om het aantal muskusratten te beheren.

Life MICA project afgerond

In het Life MICA project is gewerkt aan het ontwikkelen van een levend vangende kooi met beeldherkenning. Zo kunnen slimme vallen die, met behulp van beeldherkenning, alleen muskus- en beverratten vangen. Dit voorkomt bijvangst van andere dieren bij de beverratbestrijding. De slimme vangkooi moet nog verder doorontwikkeld worden om de betrouwbaarheid te verhogen.

Met environmental DNA (eDNA) kunnen DNA-sporen van dieren gevonden worden in watermonsters. Daarmee wordt bepaald of er muskus- of beverratten in het gebied zijn, en zo ja, waar ze zich bevinden. Hierdoor kan het aantal vangmiddelen verminderen wat tot een beperking van bijvangst zal leiden. DNA wordt de komende jaren steeds meer ingezet bij de bestrijding van muskus- en beverratten.

In het deelproject DNA Mapping is de onderlinge verwantschap van muskusratten bepaald om daarmee migratieroutes te herleiden. Vervolgens kunnen vangmiddelen gericht geplaatst worden. Meer informatie is te vinden op <https://lifemica.nl/lifemica-publicaties/>

Stijgers en dalers

Er zijn regionale verschillen in de vangsten. In gebieden met veel muskusratten zijn de vangsten toegenomen door extra inzet van de muskusrattenbestrijders. Om in deze gebieden uiteindelijk ook een daling in de muskusratpopulatie te bereiken, moeten hier eerst zoveel mogelijk muskusratten worden gevangen. Dit heeft een tijdelijke stijging in vangsten tot gevolg. In andere gebieden zet de ingezette daling van muskusratvangsten juist door. Langs de landsgrens proberen de waterschappen de instroom van muskusratten direct weg te vangen. Zo wordt geprobeerd het binnenland uiteindelijk vrij van muskusratten te krijgen.

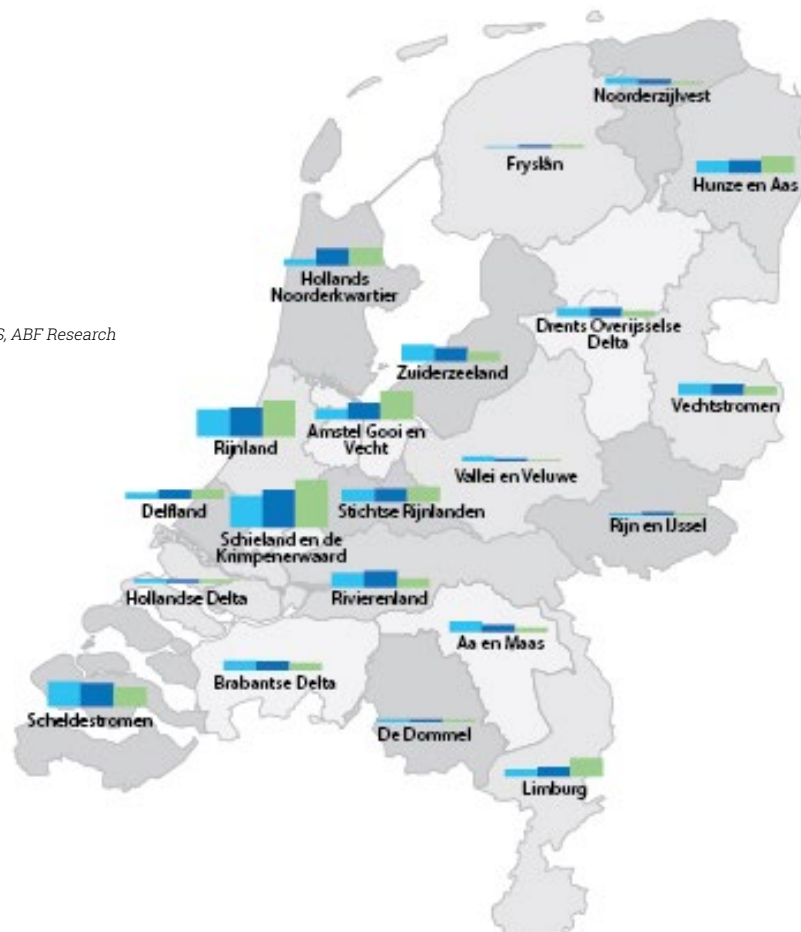
Waterschappen	2021	2022	2023
De Stichtse Rijnlanden	2.437	2.530	2.806
Hollands Noorderkwartier	1.251	3.311	3.429
Delfland	1.154	1.696	1.856
Rijnland	5.268	5.654	6.942
Schieland en de Krimpenerwaard	6.112	7.225	9.208
Aa en Maas	2.137	1.402	873
Amstel, Gooi en Vecht	2.058	3.180	5.390
Brabantse Delta	1.877	1.759	1.379
De Dommel	505	381	439
Drents Overijsselse Delta	1.742	1.655	1.090
Hunze & Aa's	2.313	2.350	3.179
Limburg	1.443	1.852	3.544
Noorderzijlvest	1.292	882	441
Rijn en IJssel	405	587	376
Rivierenland	2.838	3.167	1.753
Scheldestromen	4.936	4.518	3.805
Vallei en Veluwe	872	464	196
Vechtstromen	2.244	2.063	1.599
Zuiderzeeland	3.185	2.699	1.838
Hollandse Delta	714	637	571
Fryslân	212	435	356
Totaal	44.995	48.447	51.043

Muskusrattenbestrijding

■ 2021 ■ 2022 ■ 2023

Eenheid: aantal

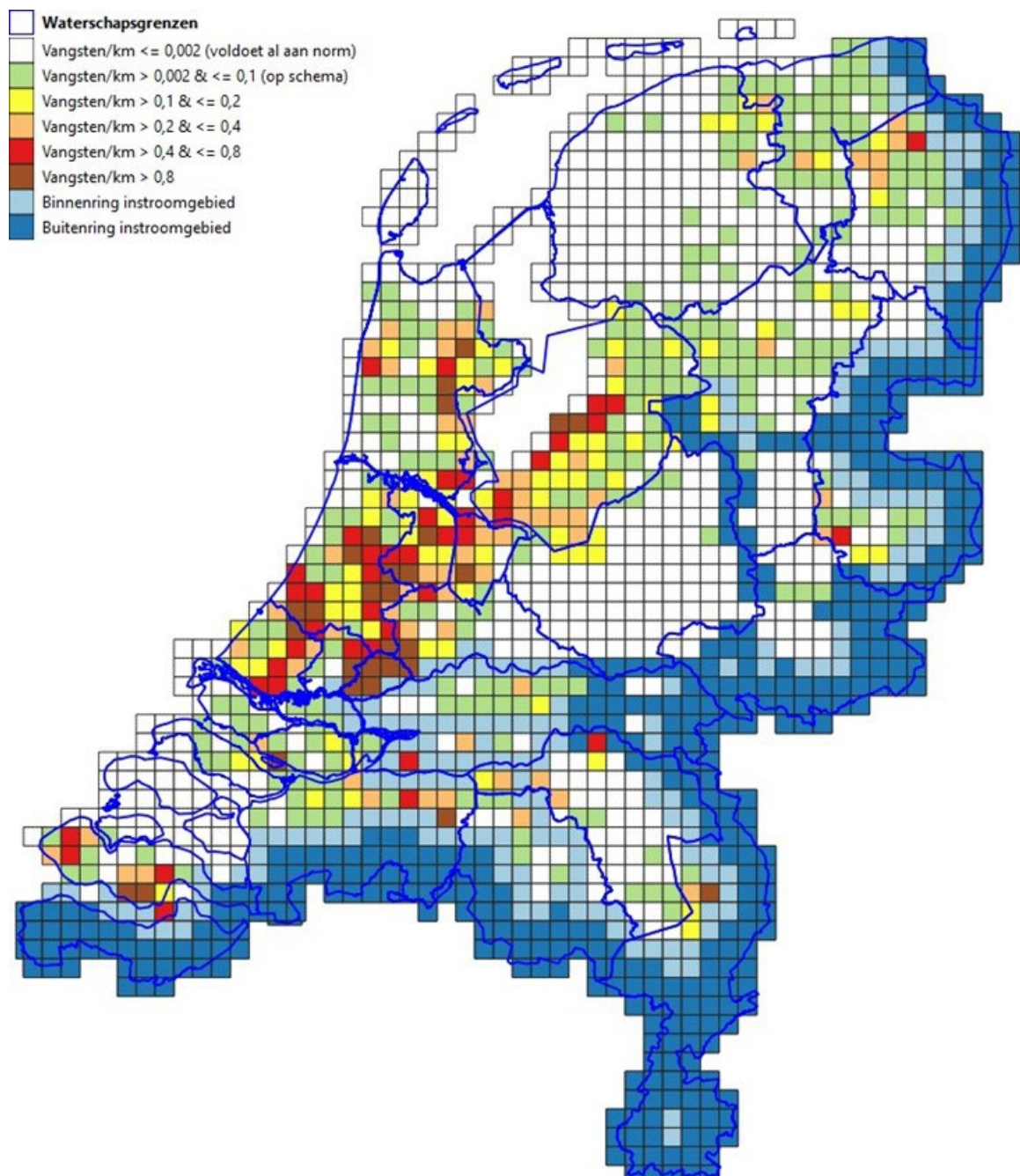
Bron: Unie van Waterschappen, WAVES, ABF Research

Muskusrat terugdringen tot de landsgrens

Het doel is om het binnenland van Nederland in 2024 vrij van muskusratten te krijgen. Dit doel is bereikt als het aantal muskusratvangsten in het binnenland minder dan 500 per jaar is. Naast binnenland kent Nederland ook instroomgebieden langs de landsgrens en rivieren. De instroomgebieden zijn op het kaartje aangeven met een blauwe kleur.

Het streven is dat er in alle uurhokken, een vierkant van 5 x 5 km, in het binnenland in 2024 minder dan 0,002 muskusratvangsten per kilometer watergang zijn. De witte vakken voldoen hier al aan en in de groende vakken ligt men op schema. In de gele-, oranje-, rode- en bruine vakken moet extra inspanning geleverd worden om het doel in 2024 te behalen.

Bijvangsten muskusratbestrijding

Bestrijders van muskusratten proberen dode bijvangsten, dus andere diersoorten die bij toeval worden gevangen, zoveel mogelijk te voorkomen. Daartoe worden vangmiddelen zo veel mogelijk aangepast om dieren de kans te geven om te ontsnappen. Alle vangkooien zijn voorzien van een zogenaamde ottering die voorkomt dat een otter een kooi in kan gaan. Daarnaast zijn er visklepjes die het binnenzwemmen door vissen tegengaan. Het aantal bijvangsten is in 2023 met 4.830 toegenomen. In totaal gaat het om 15.023 dieren, waarvan 2.718 bruine ratten (+307), 2.985 woelratten (+701). Andere uitschieters zijn uitheemse rivierkreeften 1.783 (+2.914), snoek 675 (+195), wilde eend 1.232 (+151) en zeelt 558 (+126). In 2022 zijn er 2 bevers bijgevangen (+2). Er is 1 otter bijgevangen (-3). Van de bijvangsten worden Amerikaanse nertsen, bruine ratten, brulkikkers, roodwangschildpadden, uitheemse rivierkreeften en wolhandkrabben, ondanks dat ze een vangmiddel 'bezet' houden, als gewenste bijvangst gezien. Van deze soorten zijn er 7.329 bijgevangen in 2023 (+3.123).

Bestrijding draagt bij aan ecologisch evenwicht

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat muskusratten een negatief effect op de biodiversiteit hebben. Muskusratten behoren tot de top 5 van dieren met de grootste impact op ecosystemen. Ze eten planten zoals riet weg, waardoor ze de biodiversiteit aantasten. Terugdringen van muskusratten tot de landsgrens zal waarschijnlijk ondersteunend zijn voor natuurherstel door moerasontwikkeling. Ook in het kader van een EU-verordening uit 2015 blijft vangen van muskusratten noodzakelijk, omdat invasieve exoten als de muskusrat een belangrijk en groeiend probleem in alle EU-lidstaten zijn. Ze vormen een grote bedreiging voor de Europese biodiversiteit doordat ze inheemse soorten kunnen verdringen of zelfs doen uitsterven.

	2021	2022	2023
Zoogdieren	3.484	4.833	5.883
Vogels	1.190	2.037	2.267
Vissen	1.103	1.537	2.259
Overige dieren	1.328	1.786	4.614
Totaal	7.105	10.193	15.023

Bijvangsten muskusratbestrijding 2023	Gewenste bijvangsten	Ongewenste bijvangsten	Totaal bijvangsten
Zoogdieren	2.723	3.160	5.883
Vogels	0	2.267	2.267
Vissen	9	2.250	2.259
Overige dieren	4.597	17	4.614
Totaal	7.329	7.694	15.023

Gedetailleerde informatie over de muskusratvangsten is te vinden op de Waves Databank.
Kijk op waves.databank.nl

Waterschappen	2021	2022	2023
De Stichtse Rijnlanden	0	0	0
Hollands Noorderkwartier	0	0	0
Delfland	0	0	0
Rijnland	0	0	0
Schieland en de Krimpenerwaard	0	0	0
Aa en Maas	11	17	10
Amstel, Gooi en Vecht	0	0	0
Brabantse Delta	0	0	1
De Dommel	0	1	0
Drents Overijsselse Delta	7	1	2
Hunze & Aa's	230	169	250
Limburg	684	599	796
Noorderzijlvest	0	0	1
Rijn en IJssel	197	164	220
Rivierenland	45	18	45
Scheldestromen	0	0	0
Vallei en Veluwe	2	1	2
Vechtstromen	180	152	308
Zuiderzeeland	0	6	10
Hollandse Delta	0	3	0
Fryslân	0	0	0
Totaal	1.356	1.131	1.645

Hoe staat het met de beverrat?

Beverratten komen voornamelijk uit Duitsland

Het aantal beverratten nam in 2023 fors toe. Bij beverratten is het de waterschappen in Nederland al gelukt om ze terug te dringen tot de landsgrenzen. Ruim 95% van de vangsten vindt plaats direct langs de grens met Duitsland, waar de beverrat nu vooral vandaan komt. Door de zachte winters van de afgelopen jaren is de beverratpopulatie in Duitsland sterk gegroeid, waardoor er ook steeds meer naar ons toe komen. Door de knaagdieren direct langs de grens te vangen voorkomen onze waterschappen dat ze zich weer over heel Nederland verspreiden. In Nederland is nauwelijks nog sprake van een populatie beverratten, omdat het de waterschappen gelukt is deze sinds 2010 terug te dringen tot de grens van Nederland. Alle dieren die sindsdien gevangen worden, betreffen instroom uit voornamelijk Duitsland. Landinwaarts zijn beverratten gevangen bij Haren (Gr) op het Zwarte Meer, op de Vecht bij Zwolle en nabij Willemstad. Net als de muskusrat heeft ook de beverrat een negatief effect op de biodiversiteit, om deze reden zijn beide soorten op de EU-lijst van invasieve exoten geplaatst.

Beverrattenbestrijding

■ 2021 ■ 2022 ■ 2023

Eenheid: aantal

Bron: Unie van Waterschappen, WAVES, ABF Research

Bijvangsten

Bestrijders van beverratten proberen net als de muskusratbestrijders zogeheten bijvangsten, dus andere diersoorten die bij toeval worden gevangen, zoveel mogelijk te voorkomen. Dit blijft echter nooit in alle gevallen te voorkomen. Het afgelopen jaar werden er vooral bruine ratten gevangen. De bruine rat wordt gezien als een gewenste bijvangst door het gevaar voor de volksgezondheid. In het Life MICA project waar de waterschappen aan weken, wordt er gebruik gemaakt van een levend vangende kooi met beeldherkenning ontwikkeld. Alleen bij een muskus- of beverrat zal de kooi sluiten. Op deze manier zullen er nauwelijks nog bijvangsten zijn.

Samenwerking met Duitsland (NRW)

Sinds 2006 worden er net over de grens in Duitsland beverratten gevangen door Nederlandse bestrijders. Doel is om de instroom van beverratten naar Nederland te beperken. Het is effectiever om in Duitsland te vangen omdat het watersysteem daar minder vertakt is. In 2023 zijn er 588 beverratten gevangen in Duitsland. Hierbij zijn er ook 303 muskusratten gevangen in een levend vangende kooi in Duitsland.

	2021	2022	2023
Zoogdieren	1.216	1.042	1.308
Vogels	4	4	6
Vissen	0	0	0
Overige dieren	0	0	0
Totaal	1.220	1.046	1.314

Bijvangsten beverrat-bestrijding 2023	Gewenste bijvangsten	Ongewenste bijvangsten	Totaal bijvangsten
Zoogdieren	1.305	3	1.308
Vogels	0	6	6
Vissen	0	0	0
Overige dieren	0	0	0
Totaal	1.305	9	1.314

Gedetailleerde informatie over de beverratvangsten is te vinden op de Waves Databank.
Kijk op waves.databank.nl

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

info@uvw.nl
unievanwaterschappen.nl

Februari 2023